

HET RAPPORT VAN DE GENDARME

GEORGES SIMENON BIJ DE BEZIGE BIJ

De blauwe kamer
De danseres van Le Gai-Moulin
Een misdaad in Holland
De Premier
Brief aan mijn rechter
De burgemeester van Veurne
De gele hond
Het lijk bij de sluis
De dood van Belle
Maigret en zijn dode
De teddybeer
De zaak-Saint-Fiacre
De kop van een man
Maigret en het dode meisje
De trein
Weduwe Couderc
De gehangene van de Saint-Pholien
Onbekenden in het huis
Maigret zet een val
Het gebeier van Bicêtre
Manesteek

GEORGES
SIMENON

Het rapport van de gendarme

Vertaald uit het Frans door
Reintje Ghoos en Jan Pieter van der Sterre

2020

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

De vertalers hebben voor deze vertaling een projectbeurs van het Nederlands Letterenfonds ontvangen.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Le rapport du gendarme © 1944 Georges Simenon Limited,
all rights reserved

Het rapport van de gendarme © 2020 De Bezige Bij, Amsterdam,
all rights reserved

GEORGES SIMENON ® & Simenon.tm, all rights reserved
Translation of the novel © 2020 by Reintje Ghoos en Jan
Pieter van der Sterre, all rights reserved

The Publisher shall do whatever is necessary to register both copyrights in its territory of distribution at the sole expense of the Publisher, and at their own expense shall pursue all relevant rights at civil and criminal law against any person who infringes such copyright.

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagbeeld Ebru Sidar/Arcangel Images

Foto auteur Victor Diniz

Vormgeving binnenwerk CeevanWee, Amsterdam

Druk Bariet Ten Brink, Meppel

ISBN 978 94 031 4890 8

NUR 302

debezigebij.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

I

De twee vrouwen waren op de zolder aan de voorkant, de zolder die als fruitopslag diende en waarvan het ronde raam uitkeek op de weg. De moeder, Joséphine Roy, zat op een lage stoel, nam appels uit een mand, veegde ze schoon met een roodgeruite doek, legde de wormstekige exemplaren opzij en gaf de goede door aan Lucile.

Lucile legde ze op haar beurt zo neer dat ze elkaar niet raakten op de opengewerkte schappen langs de wanden; voor de hoogste planken klom ze op een krukje.

Ze waren meteen na de afwas begonnen en het was nu na vieren. Hun bewegingen waren zo regelmatig dat ze hadden kunnen dienen om het verstrijken van de tijd te meten en rondom hen was het zo stil dat ze beiden de indruk hadden het monotone leven in hun borst te horen, net zoals ze in de keuken de hartslag van de klok konden horen als ze binnenkwamen. Zelfs de regen was stil, mild, vredig, een bewegend gaasdoek dat tegelijk met de avond over de binnenplaats viel.

Dat alles zou een paar uur later, in nuchtere zinnen vertaald, worden vastgelegd in het rapport van een brigadier van de gendarmerie.

Al uren veegde Joséphine Roy appels schoon en sorteerde ze; al uren legde haar dochter Lucile ze soort bij soort op de planken van de fruitzolder.

Elke keer als ze langs het ronde raam kwam, elke keer, of bijna elke keer – dat zijn dingen die je niet kunt bevestigen – wierp ze automatisch een blik op het glimmende weggedeelte voor het huis, met het donkere groen van het talud erlangs, en elke keer zag ze de bleke stam van de dikke notenboom die de afgelopen nacht was omgewaaid en de indrukwekkende wirwar van verwrongen takken.

De herfststorm was pas in de eerste uren van de dag geluwd en had plaatsgemaakt voor de motregen die nu nog steeds viel, en vader en zoon Roy waren op de weg gaan kijken naar de misschien wel tweehonderd jaar oude boom, die zijn naam aan de boerderij had gegeven en nu was geveld. Ze hadden takken moeten afzagen om de weg vrij te maken.

De oude Roy was momenteel in de koeien- of in de paardenstal, ergens bij de dieren. Étienne Roy was naar Fontenay-le-Comte, zoals elke zaterdag.

Over een kwartier, over een halfuur zouden ze naar beneden moeten gaan, want de avond viel en dan konden ze niet genoeg meer zien om de appels te sorteren.

De tijdstippen exact vaststellen zou een taak zijn voor de brigadier, en het bijzondere is dat hij er tot op de minuut in zou slagen, door de mensen vragen te stellen en hun verklaringen naast elkaar te leggen.

De eerste die over de weg kwam was Serre, de paardenhandelaar uit La Rochelle, in zijn auto met zijn

trailer, waaraan een gele driehoek hing. Lucile stak haar hoofd naar voren. Ze zag Serre niet achter het stuur, maar wel het drijfnatte paard, dat moeite had zijn evenwicht te bewaren op de bewegende vloer van de trailer. Ze zag dat de auto onmerkbaar vertraagde, waarschijnlijk omdat de bestuurder een blik wierp op de dode boom.

Het was halfvijf. Dat was makkelijk vast te stellen, omdat Serre om kwart over vier was vertrokken bij het Café du Marronnier in Maillezais, en over de vijf kilometer niet meer dan een kwartier had gedaan.

Nog één rij appels, en elke rij telde ongeveer dertig appels. Hoeveel seconden betekende dat? De rij eindigde vlak bij het ronde raam. Lucile keek nog eens en fronste haar wenkbrauwen, want er lag nu iemand vlak bij de dikke, omgevallen notenboom.

Ze zei niets. Ze sprak zelden tegen haar moeder.

‘Ik dacht dat het een dronken man was,’ zou ze later getuigen. ‘Op zaterdag gebeurt het vaak dat de mannen die terugkomen van de markt “een beetje in de olie zijn”.’

Toch ging er een soort schok door haar heen. Ze gaat een mand appels halen, komt terug, kijkt opnieuw en ziet dat er een fiets bij de man ligt.

Het bewijs dat het tafereel onprettig op haar overkomt is dat ze denkt aan de kat. Een oud verhaal, van tien jaar geleden. Dus ze was destijds twaalf jaar. Net thuis van school. Ze deed haar huiswerk in de keuken. Haar moeder maakte groenten schoon en de avond viel, zoals vandaag.

De rode kat die al een paar dagen rond Le Gros-Noyer zwierf en die de mannen vergeefs met hooivorken achterna hadden gezeten, was op de vensterbank gesprongen en had daarbij een afgrijselijke kreet geslaakt. Ze zag hem van heel dichtbij, achter de ruit, en ook hij keek verschrikt naar die gezichten die zich naar hem vooroverbogen.

Waarschijnlijk had hij in een val gezeten en was hij ontsnapt, wat hem een stuk vel had gekost. Er was ongedierte in gekomen. De wonden waren overdekt met groene en goudkleurige vliegen.

‘Ga verder met je huiswerk, Lucile.’

De moeder deed de deur open en probeerde het beest weg te jagen, maar het drukte zich tegen het glas. De oude Roy was naar Sainte-Odile voor zijn glas wijn. Zijn zoon was op de markt.

Ze hadden bijna een uur op hem moeten wachten. Het was inmiddels donker geworden. Op het zwart van de ruit zagen ze de gloeiende, fosforescerende ogen oplichten. Eindelijk hoorden ze de paard-en-wagen.

‘Étienne! De kat is hier..’

Voetstappen, klappen, doffe dreunen, zielig gemiauw en ten slotte kwam vader weer binnen.

‘Ga je handen wassen.’

Hoe vaak heeft ze niet aan die kat gedacht en telkens geprobeerd de herinnering die haar herhaaldelijk wakker heeft gehouden, te verjagen? Ze heeft precies drie rijen appels neergelegd. Er komt een auto langs, met brandende koplampen, hoewel het nog niet helemaal donker is. Lucile herkent de bestelwagen van Ligier, de poelier van Sainte-Odile. De auto is gestopt. Ligier heeft zijn hoofd door het raampje gestoken. Hij lijkt tegen iemand te praten, maar je hoort niets, want zijn motor draait nog steeds.

Hij rijdt weer verder, richting Sainte-Odile.

In feite zal Lucile zich later herinneren dat er twee mensen voor in de bestelwagen zaten. Degene die naar buiten leunde was Ligier junior. Achter het andere raam was een gestalte te zien, waarschijnlijk Ligier senior, die de gewoonte had op zaterdag met zijn zoon mee te rijden.

De onbekende ligt niet meer waar hij lag. Hij ligt nu op de weg zelf, een beetje naar rechts, nauwelijks een paar centimeter van de takken van de dode notenboom verwijderd.

Lucile doet haar mond open. Wat wil ze zeggen? En juist omdat ze dat niet weet, zwijgt ze.

Joséphine Roy staat op, schudt haar schort uit. Het is te donker om verder te gaan met het karwei en tijd om de soep op te zetten.

‘Wat is dat?’ prevelt ze, staand voor het zolder-raam.

‘Ik weet het niet. Ligier heeft iets tegen hem gezegd.’
Ze lopen de trap af. Vanaf de eerste verdieping is

die trap in de boenwas gezet. In de grote keuken doen ze het elektrische licht aan.

Het is niet koud genoeg om vuur te maken in het fornuis en Joséphine Roy hurkt neer voor de stookplaats; uit de lucifer komt een blauwe vlam, die naar zwavel ruikt, en dan een lichte vlam, waarna de dunste takjes van de takkenbos beginnen te knetteren.

Lucile maakt het mestvoer voor de kippen klaar. Op Le Gros-Noyer heeft iedereen een specifieke taak. Lucile denkt nog steeds aan de man die op de weg lag.

Het is vijf uur. Daar luidt de klok, die nooit meer dan vijf minuten voor of achter loopt. Ze horen een dravend paard.

‘Is het hek open?’ vraagt Joséphine Roy.

Lucile doet het gordijn opzij, kijkt naar het erf.

‘Ja.’

De merrie blijft uit zichzelf stilstaan, Étienne Roy stapt van de kar en schudt zich uit als een natte hond.

De moeder doet de keukendeur open. Binnen is het licht, buiten donker.

‘Heb je niets gezien op de weg?’

‘Waar?’

‘Bij de notenboom...’

De voetstappen verwijderen zich. Roy heeft nog steeds zijn zweep in de hand. Zijn vrouw blijft op de drempel staan, naar het hek gekeerd, waarvan de spijlen zich met Oost-Indische inkt aftekenen tegen een donkergrijze lucht.

Roy komt teruglopen. Hij zegt niets voordat hij de deur heeft bereikt. Zijn adem ruikt een beetje naar al-

cohol, zoals elke zaterdag, maar hij is nooit dronken.

Er hangen waterdruppels aan zijn rossige snorharen, hij kijkt met een rusteloze blik de keuken in alsof hij iets of iemand zoekt en zegt: ‘Misschien moeten we hem binnenhalen... Ik geloof dat hij...’

En hij kijkt strak naar zijn hand, waarop bloed zit, verdund door de regen.

Het dorpje, Sainte-Odile, ligt maar op driehonderd meter van Le Gros-Noyer en als het niet te zien is, komt dat doordat de weg een bocht maakt en de klokkentoren, die niet hoog is, door iepen aan het gezicht wordt onttrokken.

Terwijl de oude Roy het paard uitspant, is Étienne naar het postkantoor gefietst. Hij steekt zijn hoofd door het loket. Zijn snor trilt.

‘Wilt u het woord niet doen?’ vraagt hij aan jufvrouw Picot, de postbeambte.

‘Hallo...! Dokter Naullet, in Maillezais...? Hallo, Maillezais? Ik heb gevraagd om nummer 6... Met de dokter...? Niet thuis...? Jawel, roep hem, met spoed. Ik weet dat hij waarschijnlijk een kaartje aan het leggen is in Le Commerce. Zeg dat hij meteen naar Sainte-Odile moet komen. Le Gros-Noyer. Er is een ernstig ongeluk gebeurd... Hallo, Maillezais! Graag doorverbinden met de gendarmerie... Ja, lieve meid... Nee, ik weet het niet. Een man die net is gevonden, halfdood

liggend op de weg... Gendarmerie? Hier Sainte-Odile...'

Ze is in haar element. Ze kijkt naar Roy alsof ze zeggen wil: 'U ziet hoe simpel het is!'

Buiten wordt Étienne Roy opnieuw omringd door de duisternis en even vergeet hij zijn fiets, hij loopt terug om hem te halen. Hier en daar een lichtje achter het vierkante raam van een laag huis. Het regent nog steeds. Roy loopt de herberg binnen.

'Een glas rum.'

Hij werpt een blik op zijn hand. Vier kaartspelers zitten naar hem te kijken. Als hij het hun vertelt, komen ze allemaal meteen naar Le Gros-Noyer. En toch heeft hij best zin om te praten.

'Goeienavond.'

Sommigen noemen hem onoprecht, hij is 'nooit rechtdoorzee', alsof hij dingen uit de weg gaat. In werkelijkheid is hij wantrouwig. Was het niet beter geweest als hij met zijn vader de man in die auto had gehesen en naar Maillezais had vervoerd? In plaats daarvan was de man naar de slaapkamer aan de voorkant gebracht, de kamer van de moeder toen ze nog leefde, invalide was en zich niet meer met het huiselijk leven bemoeide.

Hij duwt zijn fiets met één hand voort. Haast heeft hij niet. Het is beter de dokter en de brigadier de tijd te geven om daar te komen. De brigadier zal vast wel zo slim zijn de dokter om een lift te vragen in plaats van de fiets te nemen.

Wie is die man die vlak voor zijn huis is gestrand?

Roy kent hem niet. Hij lijkt niet op iemand uit het dorp. Hij is gekleed als een zeeman, met een bijna nieuwe trui, van heel dik blauw laken. Maar toen ze hem naar binnen droegen, zat er een heleboel bloed op zijn hoofd en zijn gezicht.

Op weg naar huis zet Étienne Roy automatisch de fiets van de onbekende overeind en stalt hem met zijn eigen fiets tegen de keukenmuur.

De oude Roy is er ook, op klompen, wat hij anders niet zou doen, want de rode plavuizen zijn brandschoon. De zoon kijkt hem vragend aan. De oude Roy antwoordt: ‘Ik geloof niet dat hij *de geest heeft gegeven*.’

Étienne vraagt zich af... Luistert... Zijn vrouw is boven, bij de gewonde man. Étienne profiteert ervan om geruisloos de kast open te doen en de fles cognac te pakken.

Hij vult een glas, geeft het aan zijn vader, drinkt op zijn beurt uit hetzelfde glas, dat hij onder de kraan afspoelt en op zijn plaats terugzet.

Een auto. Koplampen op het erf. Ze schijnen naar de open staldeur, waar een glimp te zien is van de achterhand van een koe.

‘Kom binnen, dokter. Ik dacht wel dat u mee zou rijden in de auto, brigadier. Voor een rare geschiedenis. Maar misschien kunnen we beter naar boven gaan?’

De trap is intussen al vuil geworden. Niemand denkt eraan zijn voeten te vegen.

Joséphine Roy doet zacht de deur open. Ze heeft

doeken gehaald, waskommen en waterkannen, een fles waterstofperoxide die ze altijd in huis hebben.

Het is een beetje te vol in de slaapkamer, waar het hoge, mahoniehouten bed lijkt op een katafalk.

‘Ga naar beneden, Lucile.’

De dokter draagt haar op: ‘Kook zo veel mogelijk water.’

De kamer ruikt naar mottenballen, want sinds de dood van moeder Roy worden de ongebruikte kleren opgeborgen in de grote kast, net als de lakens en de slopen. Dr. Naulet, die zijn pijp niet uit zijn mond heeft genomen, trekt zijn jasje uit en rolt zijn overhemdsmouwen op.

‘Is hij aangereden door een auto?’ vraagt hij.

‘Ik weet het niet.’

‘Hebt u het ongeluk niet zien gebeuren?’

De man ligt roerloos en reageert niet als de dikke vingers van de dokter zijn schedel betasten.

‘Er staan wielsporen op zijn broek,’ meldt de brigadier, die zijn opschrijfboekje al uit zijn zak heeft gehaald. ‘Is hij dood?’

‘Nog niet. Zeg, brigadier. U zou eigenlijk dokter Berthomé moeten bellen, in Fontenay. Nummer 118. Zeg hem dat hij zijn tas moet meebrengen.’

Een uur lang lijken ze een beetje op onstoffelijke geesten in een wereld die nauwelijks meer te herkennen is. Deze kamer wordt zelden betreden en nu hangen er apothekersgeuren.

Lucile is druk bezig met vuur maken in het fornuis. Omdat het snel moet heeft ze petroleum gebruikt. Er

staat een tweede auto op het erf, de luxewagen van dokter Berthomé, de chirurg uit Fontenay-le-Comte.

De twee artsen zijn lang alleen gebleven met de gewonde man. Soms gaat de deur een kiertje open en roepen ze om iets te brengen. Joséphine Roy heeft met een ritueel gebaar de cognacfles op tafel gezet, voor de brigadier, die aan zijn rapport is begonnen.

Het wordt druk, mensen lopen van het ene licht naar het andere, en van het licht naar het vochtige duister op het erf of op straat.

De oude Roy heeft in de stal de stormlantaarn gehaald. Die hebben ze gebruikt om de plek te onderzoeken waar ze de gewonde man hebben opgetild en weggedragen. Er is niets gevonden.

‘Madame Roy, wilt u even komen... Of uw man, het maakt niet uit.’

Joséphine gaat naar boven. Dokter Naullet, die haar een paar keer heeft behandeld, spreekt zachtjes met haar op de overloop. Ze antwoordt: ‘Als dat nut kan hebben.’

‘Zou uw man er geen bezwaar tegen hebben?’

Ze geeft geen antwoord. Ze volstaat met een gebaar. Iedereen weet dat zij de baas in huis is. Als ze naar beneden gaat, kondigt ze aan: ‘Ze kunnen hem nu niet vervoeren. Hij blijft een paar dagen. Lucile, de dokter vraagt...’

Niemand weet langzamerhand meer hoeveel mensen er in huis zijn en niemand denkt aan eten.

‘Wat zei u, mademoiselle?’

‘Ik weet niet hoe laat het precies was, maar het begon al donker te worden.’

‘Wacht eens. U zegt dat het donker begon te worden. Kon u nog genoeg zien om de lampen niet aan te doen? Wat deed u op dat moment?’

‘We legden de appels uit op zolder, mijn moeder en ik.’

‘U hoorde een auto die uit Maillezais kwam. U keek door het raam.’

‘Ik heb niet speciaal gekeken, maar ik herkende de auto van Serre.’

‘Is hij gestopt. Reed hij snel?’

‘Ik had de indruk dat hij langzamer ging rijden.’

‘Ogenblikje. U had de indruk... Werd er krachtig geremd, zoals bijvoorbeeld bij een onverwacht obstakel op de weg?’

‘Niet heel plotseling...’

‘Maar is er wel geremd?’

Étienne Roy durft niet te gaan zitten, blijft staan, maar weet niet waar hij moet blijven. Hij kijkt niemand recht aan. Hij hangt een beetje rond, blijft staan, loopt een stukje verder, onrustig als een dier in de storm. Als hij denkt dat er niemand op hem let werpt hij een blik op zijn vrouw, die het hoofd koel heeft gehouden. De oude Roy is intussen de koeien gaan melken.

‘Brigadier!’

Boven wordt geroepen; een van de doktoren. Ze horen: ‘Dit is uw afdeling. We hebben een verrassing voor u.’

Brigadier Liberge komt weer beneden met de kleren van de gewonde man over zijn arm.

‘We gaan zo dadelijk verder, mademoiselle. Ik wil eerst zijn papieren bekijken.’

Hij doorzoekt de zakken. Uit een ervan haalt hij een vrij dikke rol bankbiljetten met een breed roze elastiek eromheen, een stuk binnenband.

Het zijn briefjes van duizend franc en het blijken er zestig te zijn.

‘Ik zal straks de nummers noteren.’

Een zakdoek en een zakmes met drie lemmeten. Geen pijp, sigaretten of lucifers. De gewonde man rookte waarschijnlijk niet.

Étienne Roy kijkt op en ziet zijn vrouw bij de tafel staan, haar ogen strak op de handen van de gendarme gericht, die nog steeds de zakken doorzoekt.

‘Acht franc aan kleingeld. Wat me verbaast is dat er geen portefeuille en identiteitsbewijs te vinden zijn.’

De natte, bemodderde kleren vormen een zacht bergje op de keukentafel. In de slaapkamer op de eerste verdieping wordt heen en weer gelopen. De deur gaat open.

‘Hebt u nog kokend water?’

Madame Roy fluistert: ‘Lucile! Breng een kruik water. Of nee, laat het maar liever in de ketel.’

Étienne Roy heeft al een paar minuten zin in nog een glas cognac en loopt omzichtig dichterbij de tafel. Hij ziet iets bij een tafelpoot liggen, een papiertje. Hij raapt het niet op, want zijn hand is al op weg naar de drankfles en zijn vrouw lijkt niet op hem te letten.

Hij schenkt in. Staat op het punt een slok te nemen. Hij kijkt een andere kant op, maar ziet toch dat José-

phine zich bukt, alsof ze iets heeft laten vallen. Het papiertje is in haar hand verdwenen.

Het glas in Roys hand trilt licht. Hij probeert niet te bewegen. Dan klinkt de stem van de brigadier: ‘Wat hebt u gevonden?’

Roy weet het zeker; zijn kop eraf als zijn vrouw niet van plan was het papiertje te verdonkeremen. En hij weet zeker dat ze een seconde aarzelt voordat ze haar hand opendoet.

‘Geef maar. De kleinste aanwijzingen, in het onderhavige geval...’

Deze woorden, ‘onderhavige geval’, zullen in Roys geheugen gegrift blijven.

De brigadier loopt naar de gloeilamp die boven de tafel hangt. Er is met potlood op geschreven. Hij leest hardop:

Boerderij Le Gros-Noyer, in Sainte-Odile, via Fontenay-le-Comte.

De weg naar La Rochelle nemen en vijf kilometer voorbij Fontenay afslaan naar Maillezais.

Joséphine ziet bleek, maar ze ziet meestal bleek, vooral sinds er witte haren tussen de zwarte zijn verschenen. Ze zegt niets. Ze lijkt de onverschilligheid zelve. Intussen is de brigadier wrevelig geworden.

‘Hebt u dit papiertje uit zijn zak zien vallen?’

‘Nee.’

‘Waarom hebt u het opgeraapt?’

‘Ik zag iets wits op de grond liggen. Ik dacht dat het een rondslingerend papiertje was.’

‘Hoe laat hebt u de keuken geveegd?’

‘Na het afwassen. Om een uur of twee. Daarna zijn we naar zolder gegaan.’

‘Wat wilde u met dit briefje doen?’

‘Ik weet niet. Aan u geven.’

‘Hebt u de gewonde man vóór vanavond nooit eerder gezien?’

‘Nooit.’

Stilte. Zo’n ongemakkelijke stilte dat het een verademing is als ze Lucile op de trap horen lopen.

‘Ik ga eerst verder met mademoiselle... U zei dat de auto van Serre licht heeft geremd.’

Roy is in de war. Raar hoe je soms een verkeerd beeld van de mensen hebt! Hij heeft wel eens wat gedronken met Liberge, de brigadier. Als hij hem tegenkwam op straat sprak hij hem ongedwongen aan. En nu kijkt hij ineens tegen hem op.

Hij heeft zijn vrouw zien bukken, daar kan geen twijfel over bestaan. Het bewijs is dat hij tijdens het ondervragen van Lucile voortdurend korte, scherpe blikken op haar werpt.

Het geluid van een fiets die tegen het raam wordt gezet: een gendarme, nat van de regen.

‘Het parket kan pas morgenochtend komen. Verzoek van de officier van justitie om hem vanavond op te zoeken of uw rapport door te bellen. Is de man overleden?’